

Sasvim običná
PRIČA
Vladimir Červenka

VLADIMIRA ČERVENKU NE TREBA POSEBNO PREDSTAVLJATI. ČITAOCI ČASOPISA *REFOTO* DOBRO GA ZNAJU JOŠ OD PRVIH BROJEVA, KAD JE POSTAO ČLAN REDAKCIJE, ŠTO JE I DANAS. NJEGOVI TEKSTOVI O ZANATU FOTOGRAFIJE, ALI I TEORIJI STVARANJA SLIKE OD IDEJE DO REALIZACIJE, NEZAMENLJIVO SU ŠTIVO ZA SVE KOJI FOTOGRAFIJI PRISTUPAJU OZBILJNO I POSVEĆENO **Piše Ivana Tomanović**

© VLADIMIR ČERVENKA, Ciklus Saobraćaj, 1973.

Tokom više od deset godina napisao je brojne tekstove o fotografiji koji danas čine ozbiljno edukativno štivo koje zaslužuje da bude objedinjeno u knjigu. Vladimir Červenka svoje izuzetno znanje o fotografiji stekao je na poznatoj visokoj školi u Pragu – FAMU (Fakultet za film i televiziju), gde je studirao od 1969. do 1975. Bio je prvi student iz bivše Jugoslavije koji je upisao ovaj prestižni fakultet. U to „zlatno doba“ FAMU-a slušao je predavanja Milana Kundere, čuvenog češkog pisca, Ane Farove, istoričarke umetnosti koja se specijalizovala za fotografiju i pomogla da se fotografija u tadašnjoj Čehoslovačkoj pozicionira kao umetnost, i Jana Šmoka, koji je kao šef katedre za fotografiju utemeljio reputaciju ove škole koja traje i danas. Nakon Praškog proleća, FAMU je postao utočište disidenata pa se unutar škole odvijala vrlo živa diskusija o političkoj situaciji u zemlji, prvenstveno kroz film i fotografiju. Neformalan odnos s profesorima, koji je podrazumevao i druženje po pivnicama do kasno u noć, za mladog čoveka bili su inspiracija i motiv za fotografska istraživanja. Siva realnost ▶

© VLADIMIR ČERVENKA, Rim, 1978.

tadašnje Čehoslovačke iznedrila je paralelni kafanski život, u kome su se mešali umetnici, intelektualci, studenti, skitnice i pijanice.

Pomalo krivudav put

Svoje putovanje ka fotografiji započeo je okolnim putem, tj. na Veterinarskom fakultetu u Beogradu, koji ipak nije završio jer je shvatio da ljubav prema životinjama nije dovoljna za tako obiman i težak fakultet. Još tokom studija je počeo ozbiljno da se bavi

fotografijom, postao je član Foto-kluba Beograd, učestvovao na izložbama, konkursima. Druženja u Klubu bila su svakodnevna, i tu je učio od majstora fotografije kao što su Tomislav Peternek i Branibor Debeljković, s kojima se i družio. Ipak, najveći uticaj na njega imao je Dragoljub Tošić, kog je smatrao svojim mentorom iako njegove savete često nije slušao, za šta je Tošće na kraju rekao da je bilo dobro za njega. Do 1968. potpuno se okrenuo fotografiji. Zanimljivo je da te burne 1968. godine, putujući iz Jugoslavije u Čehoslovačku i obrnuto, uspeva da promaši dva velika događaja: studentske demonstracije u Jugoslaviji, a kasnije i Praško proleće (invaziju Rusa). To je na neki način obeležilo njegov budući rad, jer je već tokom školovanja polako napuštao klasičan dokumentarizam i fotografisanje reportaža, a okrenuo se subjektivnom pogledu na svet i sasvim običnim stvarima koje, po njemu, kriju poseban univerzum.

Profesionalna orijentacija

Diplomirao je 1975. godine i, dobivši stipendiju od državne televizije, vratio se u Novi Sad, u koji je došao iz rodne Sofije i nakon ranog detinjstva u Beogradu. U toj kući je ostao dvanaest godina na mestu fotografa. Iako mu je to omogućavalo brojna putovanja i poznanstva sa zanimljivim i neobičnim ljudima, površnost posla na televiziji nije ga zadovoljavala, a i smetali su mu timski rad i brzina kojom je sve moralo biti urađeno. Jedan period je radio kao šef laboratorije na televiziji, jedne od najbolje opremljenih u zemlji. Tu je stekao iskustvo u radu u mračnoj komori.

© VLADIMIR ČERVENKA, Banat, 1976.

© VLADIMIR ČERVENKA, „Protest protoiv ruske invazije u ČSSR”, Beograd, 1968.

© VLADIMIR ČERVENKA, „Porodica Križek”, 1985.

© VLADIMIR ČERVENKA, Ciklus Kosmička istraživanja – „Dvorište“, 2008.

© VLADIMIR ČERVENKA, „Pejzaž“, 1972.

Čim se ukazala prilika prešao je u Muzej grada Novog Sada, gde se kao fotograf prebacio na „muzejske teme“ – arheologiju. Specifičan način rada primorao ga je da dobro izuči ovu oblast fotografije koja je uvek pomerila granice njegovog znanja i iskustva. Zanimljiv je, pre svega, bio rad na terenu, naročito u Čelarevu na otkopavanju grobova Hazara. Tu je naučio kako se snimaju iskopine na terenu, kako izdvojiti nađene predmete od zemlje, iz kojih sve uglova to mora biti fotografisano, jer je fotografija nezamenljiv deo arheologije i njen najvažniji dokazni materijal. U muzeju je ostao do kraja radnog veka, i za to vreme je dokumentovao stanje Petrovaradinske tvrđave, kao i arhitekturu Sremskih Karlovaca, u koje se doselio 1988.

Lične teme, lični pogled

Iako uvek angažovan u sferi primenjene fotografije, Vladimir Červenka je gajio specifičan pogled na svet oko sebe i beležio ga fotoaparatom. Teško je izdvojiti neku temu jer se fotografijom nije bavio žanrovski (portret, pejzaž, akt...). Život kao celina, skup naročitih trenutaka i motiva jeste njegova životna tema. Život kao takav, s običnim, malim temama i stvarima za njega je bio suština. Ako bi trebalo izdvojiti jednu temu, bio bi to odnos predmeta i prostora u kome je pronalazio priče o čoveku. Još je čuveni Vim Venders (Wim Wenders), u svom predavanju na Prinston univerzitetu (Princeton University), okupljenim studentima pričao o svojoj inspiraciji za snimanje filmova, a to je mesto: njegova specifičnost, magija, atmosfera, vidljivo i skriveno, vizualno i čulno...

© VLADIMIR ČERVENKA, Ciklus Kosmička istraživanja – „Sremski Karlovci”, 1996.

© VLADIMIR ČERVENKA, Ciklus Kosmička istraživanja – „Petrovaradinska tvrđava”, 1994.

© VLADIMIR ČERVENKA, „Pejzaž” – Srem, 1975.

lja za sobom. Praktično, bez prisustva čoveka bavio se njegovom suštinom.

Ne čudi ovakav odnos Vladimira Červenke prema fotografiji jer čehoslovačka fotografija ima duboke korene u subjektivnoj fotografiji, koja je svoje zlatno doba imala u periodu avangarde između dva svetska rata. FAMU je praktično i izgrađen na toj tradiciji, a zatim ju je produbio u sferi dokumentarne fotografije i takozvanog subjektivnog dokumentarizma, čiji je začetnik bio Robert Frenk s knjigom „Amerikanci” (Robert Franck, *The Americans*).

Međutim, kada snima ljude, čini se da prostor između ne postoji, ljudi praktično „ispadaju” iz njegovih fotografija jer se trudi da ih snimi na što neposredniji način. Neobičnost kadra i isecanja svakako je bila avangardna za sedamdesete i osamdesete godine kada je gradio svoj fotografski opus.

Svojoj najvećoj temi „Kosmičkim istraživanjima”, Vladimir Červenka planira da se vrati, ali ovoga puta kroz konstrukciju motiva, a ne principom nađenog. Već duže vreme na tavanu čardaka koji je svojevremeno služio kao njegov atelje, galerija, mesto okupljanja i održavanja škola fotografije, skuplja stvari koje mu se čine zanimljivim i čije bi oživljavanje trebalo da počne na proleće 2015. godine.

Iako je još tokom rada na televiziji potpuno napustio sferu klasične dokumentarne fotografije i reportaže, najveći uticaj na njega imali su Eva Fukova i Jan Lukas, oboje dokumentaristi. Eva jasnog i britkog kritičkog oka nije beležila prizore već ih je stvarala. Takođe, tu je i velik uticaj filma, pre svega iz perioda neorealizma. Velik kontrast, izraženo zrno filma, neobična isecanja i dramatika jesu karakteristike koje obeležavaju i fotografije Vladimira Červenke.

Sasvim običan život, sasvim obična priča smestili su se u četiri iverice fotografije kao da jedino tamo mogu opstati i preživeti vreme koje menja svaki prostor i život. U tom beskrajnom kretanju fotografija ima moć da zaustavi nezaustavljivo, da ga otrgne od stvarnosti, uobičajenog konteksta, i da tako izolovano krene u svoj novi život koji zavisi jedino od interpretacije nas, gledalaca.

VLADIMIR ČERVENKA

Rođen je 1942. godine u Sofiji. Diplomirao je 1974. na Fakultetu za film i televiziju FAMU u Pragu na katedri fotografije u klasi doc. Jana Šmoka, na istom fakultetu magistrirao 1990. Član je Udruženja likovnih umetnika primenjenih umetnosti Vojvodine (UPIDIV) od 1976. i Art direktor kluba Srbije. Od 1974. do 1988. radio je kao filmski i TV fotograf na televiziji Novi Sad, a posle toga do kraja 2007. kao fotograf i konzervator u Muzeju grada Novog Sada. Osnivač je i pokretač Foto-ateljea i galerije „Čardak”, Seminara fotografije za mlade fotografe u Sremskim Karlovcima, kao i Bijenala fotografije (Kulturni centar) u istom mestu. Saradnik je i član redakcije časopisa „ReFoto” od njegovog osnivanja 1996. godine. Imao je jedanaest samostalnih izložbi i učestvovao na brojnim grupnim izložbama.

© VLADIMIR ČERVENKA, Ciklus Kosmička istraživanja, Prag, 1975.

© VLADIMIR ČERVENKA, „Mrtva priroda sa šljivama”, Meka Draga, 1987.

© VLADIMIR ČERVENKA, „Mrtva priroda” – Meka Draga, 1987.

ŽIVOT KAO CELINA, SKUP NAROČITIH TRENUTAKA I MOTIVA JESTE NJEGOVA ŽIVOTNA TEMA. ŽIVOT KAO TAKAV, S OBIČNIM, MALIM TEMAMA I STVARIMA ZA NJEGA JE BIO SUŠTINA. AKO BI TREBALO IZDVOJITI JEDNU TEMU, BIO BI TO ODNOS PREDMETA I PROSTORA U KOME JE PRONALAZIO PRIČE O ČOVEKU.

© VLADIMIR ČERVENKA, Ciklus Kosmička istraživanja – Košutnjak Studio I, 1982.

Venders kaže da mesta kriju mnoštvo priča, ona su okidač za imaginaciju, zaplet, ona donose specifičnost neke priče koja se mogla desiti baš tu, na tom mestu i nigde drugde. Ističe da je to tipično evropski pristup, za razliku od holivudskog, koji priču postavlja na prvo mesto dajući joj tako mogućnost da se dešava bilo gde.

Kosmička istraživanja

Baš ta specifičnost mesta inspirisala je Vladimira Červenku da svoj najvažniji opus posveti istraživanju odnosa predmeta i mesta. Tokom praških studija uselio se u jedan napušten stan bez struje, u centru Beograda; imao je samo vazduh i vodu. U njemu je živio četrdeset godina. U tom prostoru bez ljudi, stvari su počele da dobijaju nove obrise, nova značenja. Egzistirale su same za sebe i menjale svoj pojavni oblik pod različitim svetlom i iz različitih uglova. Nazvao ih je kosmičkim jer u stanu nije bilo ljudi. Suštinski, tada je započeo stvaranje svog kosmosa i serije fotografija pod nazivom „Kosmička istraživanja”, i ta vizura vidljiva je u svim njegovim fotografijama. Ubrzo je počeo da traži mesta i prostore po praškim ateljeima koji će nositi istu atmosferu, koja će mu se obraćati na isti način. Tu suštinu prostora tražio je i u pejzažima, gradskim prizorima, sopstvenom dvorištu... Ispred njegovog objektivu sve je popimalo sličnu vizuru uslovljenu snažnom imaginacijom koja je sve bojala u jedan te isti ton, siv ali s dosta crne, koja je više krila nego iscrtavala. Vladimir kaže da su sve te fotografije tragovi čoveka, linije koje iscrtava na svom putu, obeležja koja i nehotično ostav-